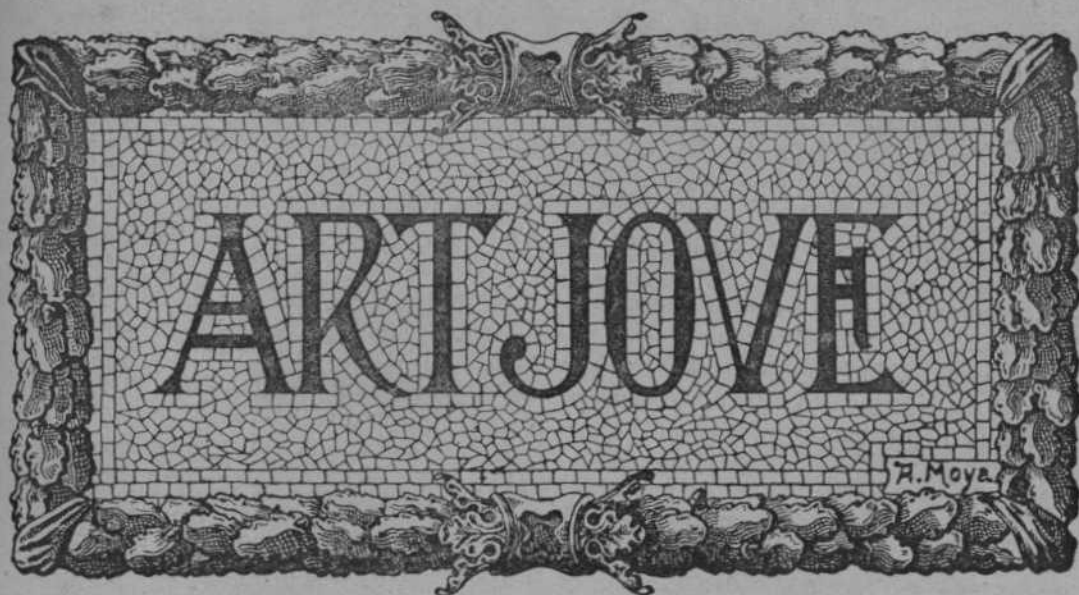

ARTS ♦ LITERATURA ♦ CIENCIAS

Revista quinzenal

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ. 1 PESSETA TRIMESTRE.

FORA DE CIUTAT . . . 1'15 » »

NÚMERO SOLT . . . 15 céntims.

EXTRAORDINARI'SENS augment pe'l suscriptor.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Mercaders, 38. Secció de Bellas Arts del Ateneu
del districte segón y Escolas catalanas del dis-
trictre segon.

SUMARI: Música. Melodíes, per R. Goberna. — Educació, per E. Jové y Vergés. — Ametllers rosa, poesia, per Miquel R. Ferrá. — Els homens no perdoném, per Y. L. Brichs Quintana. — Bella Mort, poesia, per Xavier Viura. — Crepuscle, per Manuel Moya. — Maria Antonieta, poesia, per Xavier Gumbus. — Paroxisme, per I. Soler Escofet. — El repós, poesia, per Placit Vidal. — L'exercici de la memoria en el folk-lore per Maria Freixa. — Fulls d'un dietari, per Joseph Palau de Riquer. — Divagacions de l'August d'Alsina, per Carles Rahola. — Motas de viatge, Enterro de la vella, per Joan Bta. Pagés. — Unes copes, poesia, per Joseph Paradedda y Sala, pbre. — Crónica d'Art. — Folletí: plech últim y cubertas de «Pasqua Florida» de 'n Xavier Viura.

EN el número proxim comensarém la publicació d'una novela deguda á la ploma del gran prosista catalá

MARTÍ GENÍS Y AGUILAR

que porta per titol

LA MERCÉ DE BELLAMATA

MÚSICA

MELODIES

DER tots conceptes s'ha de considerar la música, com a expressió la més sublim entre las més sublimes de quantes afecten directament a l'esperit.

Los efectes son altament beneficiosos per la humanitat, y la seva influencia produeix un benestar intim, que no'l proporciona cap més art. No es lògich compondre música si aquesta no poseheix lo més essencial é indispensable, qu'es la melodia.

Música sense conceptes clars y ben definits, no es verdadera música.

Avuy la música, parlant en general, se confecciona, no's compón per l'impresió del verdader sentiment; se compón perque es coneixen reglas d'armonia y contrapunt, coneixements que s'adquireixen ab estudi, pero las obras musicals aixís compostas careixen d'inspiració, y sense inspiració, l'art es pobre y pesat.

L'afany de nom, y popularitat indueix a que molts es dediquin a la composició, pero és sempre en perjudici de l'art seriós.

Aquesta si podém dirne anomalia obheix a que es molt mes difícil fer una obra inspirada, que una obra de tècnica. L'inspiració naix dels sentiments elevats del nostre esperit, y per adquirir aquestos sentiments, es necessari lo domini de lo que podríam dirne de nostres passions, abnegació complerta y contraria a tot lo incorrecte, d'aquesta manera, se fomentarian las bonas costums, y'ls bons sentiments, y al compondre alguna obra musical, s'hi manifestarian aquestas tendencias que l'inspiració posaria en clara evidència.

Omplir los pentàgramas de notas no te la mes petita importancia, com no te cap mèrit pronunciar un discurs de tres horas, ab poch fondo.

Al compondrer es necessari formar-se concepte y projecte de lo que's vol crear, compenetrarse ben bé, y escriure sempre lo concepte melodia; que aquest siga clar, y tinga força d'intenció y may rebuscar efectes melódichs, que no surtin espontanis, y verament sentits; la ciencia melódica ve

després, al rodejar aquella melodia, que cuan mes espontánea y franca, proporcionarà mes riquesa pera l'armonia.

Los clàssichs son sempre sublimes perque jamay s'apartaren del conceptes melódichs, es per aixó que sempre'ls sentim sublimes; a n'ells los preocupava poch la ciencia y l'artifici, l'inspiració era la seva base, per aixó son sempre grans, y per aixó sempre farán molt respecte. En aquelles fonts, es ahont s'hi veu la veritat de l'art, la serietat de caracter, l'inmaculada fecunditat d'inspiració, y com que l'inspiració era admirable, l'armonisació estava sempre a n'aquella altura.

De la nostra época serán poquíssimas las obras que quedan per model pel pervindre, no estém avuy per inspiracions lògiques y rasonades; avuy parlant en general y salvo honrosas excepcions, omplir paper de solfa, molta solfa, es lo lema d'avuy día; no'ns preocupém de què la música com a llenguatge de l'esperit a ell se dirigeixi, no, molt al contrari, avuy se fa molt us dels efectes en fortes combinacions, los instruments de corda, están algo descuidats; en las obras que avuy s'escrihuen, molta fusta y molt metall, impresions que atueixin la sensibilitat exquisita de l'ànima, en cambi fant fer salts en l'asiento qu'un està colocat; impresions nerviosas que en res hi pren part l'elevació dels sentiments; mecanisar en tots conceptes ja siga en contrapunt, armonia é instrumentació, molt barullo, molt moviment, pero poca inspiració.

Tot aixó es efecte de que en tots los actes no hi domina la verdadera forza del sentiment, y ens preocupém més de lo aparent y enganyador que de lo veritable y noble.

Wagner, nos ha donat una gran lliçó en tot lo seu sistema de compondre: ell fa un gran us de las grans masses, pero jamay n'abusa; es armónich sempre, y la seva armonia es l'última paraula en combinacions hermosas; es gran contrapuntista pero sempre sense atuhir ab extranyesas extravagants, y es gran tècnich en l'instrumentació, pero ab una prudencia encisadora, y com a melódich no farém mes que citar La Mort d'Issolda, Lohengrin, Thanhauser y

Mestres Cantors y si'ns preném la molestia d'estudiar aquestas obras maravellosas, veurém clarament, com la base mes fonamental perque l'art siga art verdader, es la melodia, sens aquesta, queda una música especial, res mes que una música *molt especial*, que á nosaltres no'ns va bé de cap manera.

R. GOBERNA.

EDUCACIÓ

Es en els moments de les grans crisis que la consciencia colectiva dels pobles se desperta y busca en l'escarment de la desgracia soferta, noves orientacions á ses energies. Un moment de calma y serenitat segueix al aplanament que porta la desfeta, y allavors quan aquella consciencia, avants indiferenta y adormida, s'adona del miserable estat en que vivia y permet que un raig de llum deixi ovirarli, en la visió d'un bell esdevenir, els esplendors d'una nova vida.

Aquest moment solemne es el de les grans transformacions nacionals. Apareixen en la escena dels pobles els apóstols de la nova idea, que treuen dels amagatalls en que s'amaga, veu totes les miseries d'una vida artificial y malaltissa. Ells senyalen ben clarament les inclinacions d'una colectivitat perversa, ó'ls defectes d'una constitució política, ó una falsa interpretació no més dels nobles ideals, que no sempre saben conquerir les consciencies individuals y colectives. Y aquells homens predestinats, que saben conèixer el mal y'l presenten ab tota sa clarividencia, prediquen á l'hora l'evangelí de salvació.

Y una paraula no més es la síntesis, el resúm de tot lo bo que ha de buscarse en el camí emprés: EDUCACIÓ. Es el problema d'educació moral, ó d'educació social, ó d'educació política el que's deu haver de resoldre. Els medis de arribarhi á sa solució efectiva es lo que s'ensenya á les multituds, assedegades d'una vida més digna. Si'ls defectes etnics ó de rassa no son tant extesos encara, que permetin un sanítós reviscolament, allavors pot veures en la vida d'ls

pobles el principi de l'era nova, que senyala la seva redempció.

Cuan ara tot just fa cent anys, era á Jena y Austerlitz vensuda l'Alemania per l'ambició de Napoleó, un esplet de noves energies foren les que encarrilaren á n'aquell poble abatut. Va escoltar y sapiguer seguir la veu dels homes serens y privilegiats que prometien al seu poble les ventatjes de la espléndida civilització que avuy admirém.

Per una situació semblant á la del poderós poble del nord, hem hagut de passar també nosaltres ara fa poch. Y també s'han sentit aquí veus de regeneració y esperanza, també s'han alegrat els cors fruhint l'adveniment de dies de gloria y benhanransa.

Es molt trist que siguin precisos els estats anguniosos y de crisis fondes para que'ls pobles coneixin be els viaranyis dreturers de la seva felicitat, pero es més trist encare quan no sapiguent pendre lliçons de l'experiencia continuen els mateixos vicis y defectes, preparant desgracies encara més terribles.

Molt s'ha fet y's fa á la nostra terra pera donar al problema de l'educació tota l'importancia que exigeix. S'han fundat ja moltes Escoles, y s'en fundarian moltes més. Per aquet camí s'ha de seguir fins ahont les necessitats de la nostra terra exigeixen.

Pero fer educació no es solament fer Escoles. Se fa també educació usant d'altres medis, que per molts semblen indirectes, pero que en el concepte verdader de l'educació son essencials y principalissims.

L'home es un ser físich moral y intelectual. Una bona educació ha d'abarcarr necessariament aquet concepte de l'home integral. No es l'inteligencia no més que deu ser objecte d'educació; la necessita també el nostre ser físich y'l nostre ser moral, indispensable, además, pera una bona educació intelectual.

Aixis es perque deu veures tan agradosa-ment l'aparició d'entitats quin especial objecte es perfeccionar la nostra naturaleza física y'l nom dels nostres sentiments. Son aquets elements convenientes, indispensables, de la gran obra.

Aquets medis serán sempre auxiliar poderosíssim en la obra de l'educació, y en la

condició en que's desenrotlla la nostra existència nacional, baix molts aspectes, un complement.

Encara que hi hagués número suficient d'Escoles pera que tots rebéssim la convenient educació, hem de tenir present que molts son els que per l'edat en que's troven ja no hi anirían. Pera aquets, la aparició de elements que puguin perfeccionarlos en ses bones inclinacions, per forsa deuen ferse recomenables.

Tots els medis que d'una manera ó altra fomentin la educació, ens fassin més bons y més aptes en les lluytes de la vida, han de mercixer l'aprobació dels esperits dignes. Por aixó es que s'ha d'emplear també, aprofitant sa indubtable influencia, l'acció de la premsa, en la tasca que s'ha d'empendre. En el diari, en el periodich deuríem donar tota l'importancia que's mereix l'educació, que hem d'extendre y fer arrelar al nostre poble.

Aixó, que deuría ser simple, es un deber avuy i eludible. ART JOVE ve á cumplirlo ab l'entusiasme dels que busquen en l'aspiració viva d'un noble ideal tota la seva recompensa.

F JOVE Y VERGES

AMETLLERS ROSA

Vibra per l'aire humit de broma
una subtil palpitació.

Qualque ametller per dins la coma
se tiny d'un rosa encantadò.

Al esfumarse la darrera
visió de boires y de neu,
un halè delç de primavera
s'es animat al entorn seu.

Y á ses caricies lluminoses,
en mitx dels camps plens de blancor,
ses flors lleugeres, tremoloses
timidament diuen: Amor...!

MIQUEL R. FERRÁ

ELS HOMENS NO PERDONÉM

Acabament.

Y en Jaume, refent la serenitat y aplóm de quant altiu desafiava la mirada del poble en el primer dia del retorn, convensut de la resolució ab tants anys de lluytarhi, respongué asprement:

—El mataria.

El sacerdot alashoras trencá'l silenci, el veyá home de fer lo que deya...

—Sí, Jaume, aneussen, aixequen bagatjes issant bandera en altres llocs, vos ray... á la fi teniu diners... cerquéu la pau ja que os volta guerra...

—Per xo he dit que m'en aniria, no vull recordar-me d'aquest poble... perque si veyá á ell, en un moment pagaria'ls meus anys de presiri...

El metje callava... de pronte s'aixecá y ofegant l'emoció, sens obrir boca perque no hauría pogut ferho sens esbotar el plor d'una criatura, s'allunyava seguit del sacerdot que foscament repetia:

—Els homens no perdoném... Deu si que fa justícia...

S'obrí la porta, desapareixerén els hostes, Vilanova veíé passarlos silenciosos, cap baixos, sens saludar als curiosos que desde'l seus portals esperavan la sortida, que veyan quelcóm d'anormal, no provant de donar el «Bona nit» perque la parella passava depressa, corrents, com si temessim de la gent que ronjava ab l'escusa de l'abonansada nit... Rector y metje es despedían al peu de l'esglesia.

El clá de lluna illuminava la parella, la sombra del petit cloquer, projectantse, moria'ls peus dels dos homens.

Els dos homens teníen la mateixa pregunta á fer; no la feyan per temor... mes el metje no resistí callarla...

—Y qui deu esser? el .. l'intrús... el lladregot...

—Qui de esser?—repetia'l sacerdot.

—No he preguntat...

—No.. no teníam de sapiguerho...

—Ha dit que viu encare...

—Donchs ja ho sabré... ja veurá com ho sabré.

En Jaume, al tancar la porta darrera'ls que sortían, apar que corria de nou el forrellat en la cel·la d'una presó. Va seures rendit com may. La xafogosa nit transcorria tranquila, mirá al entorn y sols vegé soletat, qui tut... partenllá del horti batia l'argentat brill de la lluna blanca de la hermosa nit... Sentí por per primera vegada á la vida. Als peus del portal del horti hi veyá las clapas de sanch del cadavre d'aquella dona .. S'aixecá

dret, al sentir remor de passos, com si al cap de vinticinch anys tornés el malvat protegit per la fosca, cercantlo per venjar-se.

—Qui ha aquí? cridà en l'espant.

Quant repetí'l crit, al dintell del portal hi apareixia en Rafel.

—Soch jo... que vaig a dormir..

En Jaume deixà caures segut novament, l'espant dominava, clouí's els ulls perquè arreu ahont dirigia son mirar veyia sanch, color de sanch y fora, y ell no'n volia, que desitjaba la dolça pau per viure sens que li torbessin el viure.

Nit d'angunia. Què fer?... anarsen?... no li cabia altre solució...

Al entorn tot callava... La llum del fanal perdía per moments sa vida, anava reduhintse'l cercle que aclaria y sols d'esquitllentas perdudament mostrava al home que retenia sa testa bullenta estrenyentla dins las febrosas mans. La quietut entranyava més el misteri qu'encubria aquell home...

—Presidari!... cridà una veu part en fora del carré... unas animetas que al peu del portal, fent chor, el malferian.

S'aixecá bruscament, la llum oscil·la entre dues vidas, y anava de dret a obrir la porta per escometre als desconeguts que l'afrontavan; més al avensar, la fosca s'escampá al morir la llum del fanal, y ell restá clavat a terra, inmòvil, sentint com la remor de las riallas dels que s'allunyaban contents.

—Oh!... si... lluny... ben lluny... encare faria una etsagallada.

Segué al portal del hort, y d'allí sens esclucar els ulls contemplá la nit que's descorría tranquila y serena, fins que vencent el cansanci torsa la testa y s'adormí profundament.

Un oreix de matinada refrescava la amurada front.

Al lluny apuntava'l dia. L'esglesia tocava a missa matinal... Lo rellotge del aucellada entonava l'himne al jorn qu'esclataria grandios, sublim, hermós... més per ell vensut d'una lluyta fujiria camps enllá a buscar la pau y'l consol de l'ánima en la nova soletat, ahl! si perqu'era, massa dura l'espiació en aquell poble...

Feya quinze dias qu'els del poble creyan qu'era ja fora. El senyor Rector y'l metje altre tant pensavan. Solsament el callat Rafel que seguia en la casa, sabia ahont era l'amo. Lluny s'esqueya, mes no gayres lluegas de camí. Un mitjdía, quant el sol bullent aplanava'ls camps y abrussa de foch la vila que resplandia de llum, en Jaume tornava'l poble, venia per l'horta que l'amagava tot fent via privantlo de que ningú'l vegés en son retorn.

—Rafel...

—Are mateix vinch del moll. He dinat...

Desde que morí la mare, el mosso s'arranjava'l moll, mes per xo pocas paraulas, qu'ell era bon servent del amo y no tenia de fer conxorras ab la genteta de la vila.

—Mira... al caure de la tarde, tanca la casa y las claus a Sant Andreu, a casa del senyor notari. M'he venut aixó y'l moll, després faré altre tant del camp del Bach, la mare tenia comprador y jo ho he venut.

—Donchs are... articulejà'l mosso contrariat ab la feyna de buscar nou amo.

—Tu... fes nit a Sant Andreu y de bon matí a la Solana.

—La Solana es vostra?

—Si... allí, en mitj del camp, sens veure may gent de vila, perquè la gent de vila no te entra nyas...

—Feu bé.

Y no badá boca, resignantse a cumplir lo encomenat.

—No diguis res a vila..

Al caure de la tarde quant la gent tornava del camp, en Jaume fují, perquè ell fujia, camí enllá... Y mentres ell s'allunyava en Rafel barrava finestras y fermava la porta. La balda caygué pesanta darrera l'ultim servent dels que per centuries n huaren aquella casa que corregué de pares a fills d'un mateix branca.

La gent el vejà allunyar-se ab el farcellet penjat dalt del bastó, mes en contes de cercar el moll com de costúm, s'allunyá carré avall...

—Se'n va'l gossot... cridà un home tulit, guayta del carré.

Y al crit, uns quants curiosos sortiren als portals veient allunyar aquell home aspre que ab ningú partia mitja paraula.

—Tornará?

—Que's cas, afegia'l tulit; fuig com fují son amo... cap a presiri tindrian d'anarsen...

—Tant malvat era l'un com l'altre.

—Si no arr va anarsen hauriam tingut de treure'ls jno ni volém de malas ánimas en aqueix poble...

—No ni volém! responian convensudas las bonas comares de Vilanoveta del plá.

En Rafel quant sortí del poble, al allunyar-se per sempre, fins sentí certa alegria al veurers lliure; tot caminant comensá'l taratleix d'una cansó de joves. Semblava l'aucell fugint de la gabiya que al veures la llibertat, content, li canta una complanta.

L'amo sortí del casal sens altre bagatge que una escopeta.

Quant sigué al peu de la montanya va seure's

demunt la roca per reposar un xich del cansansi... y's contemplà de nou l'eyna, estava carregada, en Rafel no's descuydava, va conexeu y trova que'l mosso cumplia bonament prevenintse ja que á la casa totom hi tenia l'ull posat com si fos el cau ahont jeya'l llop... Es contemplava l'eyna y de primer moment li feu escrupol... després un somriure amarch al sugerirli quelcom que's lligava ab el tros de ferro que retenia jogerament entremans: si aquella nit hagués mort á ell... l'haurían trovat cadavre... y qué?... es lliurava'l seu bon nom?... aixó sens que ningú sapigués qui era'l que li robà la vida, y ell no podia pas amagarho... ¿y sa germana?... hauria tingut un fill... y la vergonya al llot... Era impossible terse justicia: abandonarla ó matarlos... ella había pagat sa culpa... Per xo fugia del poble, per no pensar en lo que, si massa hi pensava, acabaria per tornar-se foll. Quedaba abatut, extenuat després d'una lluyta que sostenia l'ànima... Y ell que deuria fer?... de cert que ab sa dona y sos fills senyalarían la casa ab l'ignominia, y ell enmudiria y la seva dona deixaria amanyagarse per ell, miserable y cobart, perque no sortia cara á cara, caygués qui caygués, explicar ell per son conte la part que tenia en aquell drama de familia ¡cál si deuria riure al saber qu'en Jaume devant del tribunal no descortia la cortina, mostrant la nua vritat...

La nit s'atansava, montanya amunt corria lleugera boyra que petonejava'ls arbres.

La montanya prenia un tó fosch, un vel negre s'escampava'l demunt, els arbres restavan silenciosos, quiets, ni un alé d'ayre qu'els gronxés bressolantlos per pendre'l son d'una nit que venia a passos de gegant. D'allí'l seu sitial contemplava la vila, el carré llarch y costós, l'amurallat de rocas qu'envoltava'l trono ahont descansava l'esglesia, el pastor que guardava'l remat, el guayta que ovirava'l lluny...

Las casas de Vilanoveta, blancas, al contemplarlas dins el carré llarch y costós, de lluny solsa-ment es veyá las negres teuladas podridas del sol que á ple día las abrusava de foch, convertintlas en forns. Tant humiliat que semblava de lluny,* y tan sever y aspre com fou per ell.

Las xemaneyas fumejavan, aquellas xemaneyas en quin dessota's feya'l foch ahont si aplegava una familia...

—¡Qui'n pogués tenirnel... oh!... si Deu em perdonará, qu'els homens no... Ja ho diu'l senyor Rector.

Y al dir aixó enviaba una mirada benehint aquell temple que torná á veure de nou tornant del presiri, ab son cloqueret que li mostrá'l camí del poble en día tant senyalat com el de Corpus...

D'allí'l seu sitial distingia clarament la casa sola, trista... una xemaneya que no fumejava... quatre parets, llar dels avis, bressol de infantesa.

—Ah!... no... lluny... ben lluny...

S'aixecá, la escopeta á la mà, per darrera vegada una mirada á la casa que deixava sola y abandonada, una d'odi per el munt de casas que l'espia an al entorn...

No obrí la boca per dir adeu, perque'ls ulls ja ho digueren en el silenci.

Refeu camí, bon tros de quietut, era ja nit, las darreras llums del dia es perderen en el llunyá atsurat.

—Qui ha aquí?...

Habia sentit remor de gent que s'apropava. Un home devallava per l'altre part de camí. Guaytá'l barranch de la vora y sentí por, tement al inoportú vianant que descubria la seva fugida... Demà següent Vilanoveta explicarian la nova de l'estranya aparició del presidari.

Ni en la fugida era sortós.

L'home restá parat...

—Qui sou?

—Soch de Vilanoveta.

No li esqueya pas tal resposta, prou ho temia.

—Qui sou?...

—Soch l'Andal ferré.

Esclatá á riure en Jaume y rihent de content feu presentalla tornant la salutació.

—Soch el presidari ¿no'm coneixes?

Habian passat vinticinch anys, per xo's coneixían. Cara á cara tenia'l llop que li fugí una nit...

Breus moments de silenci...

El desconegut donatse per vensut, solsa ment tingué coratge per exclamar:

—Tó!...

—El diable no ho vol que't perdoni...

Serenament respengué.

Y sens encomenarlo á Deu li enjegá l'arma.

Un gemech es senti... el cruixir d'un cos que s'aploma sens dir ni un mot... es revolca lluytant entre vida y mort, mes per fi pagá'l deute.

Ell rihent com un foll mirá á la vila, la vila morta enmitj de tenebras, mes una que altre llumaneta es veyá y clá li mostrava ahont dormia aquella:

—Adeu!...

Y s'allunyá rihent, rihent forsa.

Després... quietut misteriosa.

Quant la lluna envia'l seu raig demunt la montanya..., en aquell tros es veyá un home bocaterrosa... y del lluny la ventada apar que portés el ressó d'un riure sarcastich, de fera, un riure del qui es reveja en la venjansa, venjansa, justicia dels homens, perque'ls homens no perdonan, no.

El poble sapigué la nova y ningú atinà ni als mils, d'ahont venia aquella bala que portà el cor del Andal...

Si hagués viscut el Jaume dins el poble haurien dit qu'ell era l'assessí, clàl... qui tenia d'esser? el presidari... n'es com feya tants dias que no'l veyan ni'n sol ni'n sombra, qui pensa en ell.

Una dona y uns fills es posaren do'. Al temps ningú parlava del mort.

Un dia'l senyor Rector es trová ab el metje. Era nit y anavan al descans.

—Senyor Rector? quant temps ha, qu'es mort l'Andal.

—Un any...

—Y d'en Jaume qu'en sap? .

—Es á la Solana, tranquil y bó...

—Tranquil, no, porque es molt grossa l'expiació que ha de fer de la seva vida...

—Vol dir que...

—Ahl no li cápigui dupte, l'Andal es el que fuí aquella nit, deuria trovarlo un dia. Es molt dur perdonar després qu'ell havia sufert tant.

—Potser sí que será aixó.

—Ahl no li cápigui dupte, en Jaume es feu justicia, la fatalitat ho volgué; ell... ell ja no tenia de tornarhi al poble, porque sanch no renta altre sanch...

—Som aixís, no perdoném... senyor metje.

—S'allunyá l'un per callar la nova y l'altre entrá á l'església per guardar la confessió del metje, n'estava cert qu'era vritat la suposició; l'Andal duya diners demunt y'ls mateixos tre varen qu'ell havia cobrat en una casa de la vila propera per lo tant no era cap lladre qui li llevá la vida. El sacerdot entra'l temple y per costúm ó per que necessités ferho per l'esplay del ánima, es postrá als peus del Crist...

—Senyor!... Senyor!... illumineunos que bé ho necessitem...

Una llantieta esmortuhida illuminava l'altar major de temple envoltat de misteriosa quietut... després el sacerdot acota'l cap com si'l Crist li menés, y perdudament comensá á articular.

«Pare nostre qu'estau en els cels...»

Y. L. BRICHS QUINTANA

BELLA MORT

Premiada en els Jocs Florals
d'Hostalrich, de l'any MCMIV.

Dolços son per mon ánima cansada
els vells xiprers y els ciríals cremant
y el rostre de la verge amortallada;
pro es molt més dolç el crucifix brillant.

Els vells xiprers y els ciríals me diuen
que l'anima puríssima ha volat;
pro'ls liris funeraris tots somriuen
als peus de Jesuchrist cruxificat.

La mort entrá y ha coronat de roses
la testa de la verge qu'alli jau,
de tan esbadellades y flayroses
niugú n'ha vistes sota del cel blau.

Les roses son dels qu'en Jesus moriren,
que may per may esfullaràn mals vents;
en els vergers del Paradís floriren
per coronar als aymadors morents.

L'Espòs vingué; se n'emportà l'aymada
vers al festí d'un nuviage sant.
Dolços son per mon anima cansada
els vells xiprers y els ciríals cremant.

XAVIER VIURA

CREPUSCLE

Lo sol al pondrers ha deixat darrera seu,
intens rastre de llum, que al reflectirse en
la volta del cel, ompla ab resplandors d'incendi,
pláns y montanyas.

En la espessor de l'arbreda, los aucells
xerrotejan y movent gran fressa, s'empaytan
cercant una branca ahont ajocarse.

Las donas que en la plana xercolavan, es
redressan ab pena; en llur rostre congesti-
onat, s'hi dibuixa l'aclapament produhit
per la cansada feyna; al arribar á la vora del
camp, aplegan lo cistellet de la minestra y
poch á poch, boy gronxantse, emprenen lo
camí del poble.

Lo cel s'ha fet més transparent. De la ro-
jor d'avans, que ha anat perdentse, sols ne
resta balada llum moradencia que dona al
paisatge un tó de tristor indefinible.

Els treballadors de la terra que ab l'eyna
á l'espatlla tornan del camp, caminan lleu-
gers y las sevas siluetas al destacar-se en la
celestia semblan talment corrúa de fantas-
mas rellicant arran de terra.

Tot sembla mort. L'oreig es tan suau,
que no arriba á fer moure las fullas dels
arbres.

Las aus han parat son xerroteix.

Sols lo trontoll d'algun carro que per la

vehina carretera fa mandrosament sa via, trenca de tant en tant lo silenci.

Poch á poch, una débil llum groguenca il·lumina la terra; grills y granotas comensan sa monótona cantarella...

Y mentres en la atapahida verdissa lo me nut rossinyol trenca sa dolsa cansó, se sent al lluny la campana, qu'al tocar pausadament demana als creyents una oració pe'ls que un jorn visqueren entre ells.

MANUEL MOYA.

MARIA ANTONIETA

A la darrera nit que va estar presa la testa com la neu li blanquejà; que l'que més va ferir á la dèesa, van sè ls mots que'l Delfí va pronuncià.

Si'l seu cos va enfeblir-se á l'escomesa que va rebre del poble sobirà, la seva ànima altiva de primpcesa jamay á la presó's transfigurà.

Que al despertar d'un jorn de llum di-qu'esclatava suaument á l'horizont, [vina al cadafalch á poch á poch camina

fixant el seré esguart en lo profund. De sopte rés... y un cop de guillotina, la testa sanguejant ensenya al món.

XAVIER GAMBUS

PAROXISME

ERA somni ó realitat? ¿Era un fet positiu, cert, incontestable ó bé pura fantasmagoria que li suggeria la imaginació sobreexcitada ó son cervell enfebrat? Però no, qu'ell la veyia, la tenia davant de sos ulls, estirada en la taula de anàlisis anatòmichs del hospital...

Y en Rafel Estrany, l'estudiant de medicina, cregué tornar-se boig. No ho podia capir que's trovés sol y en presencia del cadavre de la seva *ex-novia*.

—Vaja, es impossible—'s deya—que'l cadavre de la Assumpció hagi vingut á parar en un lloch tant repugnant y miserable com aquest! No s'explica un cambi de posició social tant radical en tan poch temps!

Y es qu'ell ignorava tot lo que havia passat á la Assumpció desde que havia romput ab ella feya com uns tres anys per l'obstinada oposició que li feyan els pares de la noya per haver-se enterat de que en Rafel era un viciós, un desequilibrat... y, sobre tot era pobre; y en cambi l'Assumpció tenia el dia que's casés, un dot més que regular. La historia de l'Assumpció desde qu'ell la havia perduda de vista era ben senzilla, ben vulgar... El seu pare que, dit sia de pas, era un bonatxó, instigat per las reiteradas y creixents exigencias de la seva muller, que cada dia necessitava més diners, á causa del deliri de grandesa que l'havia invadit, havia jugat á la Borsa, deixant entre les malles d'aquella vasta y enganxadisa xarxa tot lo que componia son respectable capital; morint al cap de poch temps de resultas del trastorn.

Poch després l'Assumpció caygué malalta de cuydado y com la malaltia s'allargava y la seva mare no podia subvenir als gastos que aquella ocasionava, (puig prous feynas tenia en atendre á lo mes indispensable á la vida d'ella y de les altres dues filles, cusint per altri totes tres, dia y nit), no tingué més remey que traslladar la malalta al hospital, hont després de patir molt havia mort aquell mateix dia, víctima dels tifus.

Aquest era'l motiu y no cap altre de que en la taula d'anàlisis anatòmichs del hospital se trovés extés el cadavre de la Assumpció, de la *ex-novia* del estudiant de medicina.

Pero ell, ignorant de tot aixó, no s'ho sabia acabar, duptant encare de que realment estés en presencia del cadavre d'ella, de que sigués el cos inanimat de l'Assumpció'l que tenia al seu davant.

—Pero, no—tornava en Rafel, en mitj de l'exaltació de son enfebrement.—No, jo la

coneixia bé, y es ella, ella mateixa; una mica desfigurada, una mica mes pàlida que en aquells temps á consecuencia tal volta de la malaltia suferta; pero en fi, es ella, es l'Assumpció: el mateix front, la mateixa boca...

Y al esser en aquest punt, —no's pogué dominar; sentí renaixer, ab potencia avasalladora, la passió bestial que en altre temps había tingut per aquella dona, les ansies brutals que había experimentat de possehir-la y en el paroxisme de la febre, en la follia de la renaixenta passió, salta demunt de la taula d'anàlisis anatòmichs per besarla...

Y lo que no havia pogut lograr d'un cos en vida, ho lográ d'un cadavre, d'un tros de carn .. carn morta...

I. SOLER Y ESCOFET

EL REPÓS

Aquí á ciutat mon esperit s'anyora.
Sabeu, companys, mon dols repós hont fora?

Desitjaria en els matins d'estiu
trobar-me en petit poble, vora un riu
que anés devallant l'aygua sens remor,
voltat de grans arbredes y verdor.

Seguir l'estret carrer, creuhar la plassa
fixant l'esguart com foraster qui passa,
y anar ribera avall, fent mon camí
sense coneixe encara cap vehí.

Ajeurem sobre l'herba fresca y pura,
gaudint-me en aquell llit de la natura,
sentint l'alegre aucell que entona un cant
y l'ayre entre l'arbreda mormolant.

Y així cada jornada, ab ditxa plena,
reveure l sol brillant, l'aygua serena
y al poble á la ribera, com un niu;
ab la ilusió del home que reviu,
en l'alcansat oblit al ayre lliure,
sense ambicions, sense llegir ni escriure.

No més sentint el temps que's va escorrent
com l'aygua d'aquell riu, placidament,
devall l'immensa volta del cel blau.
Allí fora mon regne de la pau!

PLÁCIT VIDAL

L'EXERCICI DE LA MEMORIA EN EL FOLK-LORE

OLTAS de las cosas que'l poble
repeteix per tradi-ió, vistas
de cop y volta y sensa pen-
dre's la pena d'examinarlas atentament,
semblan veritables taujanadàs, sense fina-
litat ni solta.

Es clar que no es pas tot selecte ¡bon tros
s'en faltal pero hi ha cosas qu'ab apariencia
d'insignificants fan molt bé llur servitut; en
aquet cas es trovan las *ditas* y fins las can-
sóns y los rondalles *mnemotécnicas*, qu'ab
ritme de martelleig pesat y desprovehidas
de sentit gayre be sempre, fereixen las ore-
llas ab llur repetició progressiva y implaca-
blement metódica.

Son especies folk-lóricas que no servei-
xen per passar l'estona distreta com las ron-
dallas y las cansóns; son senzillament pro-
cediments per exercitar la memoria, que la
gent camperola necessita tant be com á
ciutat y la falta de col·legi no'ls la deixa
exercitar.

Els que no escriuhen en necessitan més
que'ls altres de memoria y per aixó convé
donchs desenrotllar-la. Per aixó l Folk-
lore qu'es el mentor constant de la gent sen-
silla del poble en general, te algunas fór-
mulas que son molt curiosas com la ron-
dalla en vers «El Poll y la Pussa» que co-
mensa:

*El poll y la pussa
En passavan farina;
Tot passant, passant,
La feyan fina.
El poll caygué al perol
Y la pussa's vestí de dol
Etc.*

y la cansó de «La Majordona» qual comen-
sament es aixís:

*La majordona, s'en va al mercat,
Al mercat del dilluns;
El dilluns en compra llums,
¡Llums!
Etc.*

Com ja han sigut publicadas lo meteix
qu'alguna altre de la mateixa categoria, no
hi ha perque copiarlas; pero n'hi ha

una d'inédita (ens pensém) recullida á Oix, que tal vegada veurán ab gust els aficionats á cosas folk-lóricas.

Diu aixís, transcrita tal com ens va ser contada:

«Som perdut la pistoletà; la gosseta me l'ha trovada y no me l'ha volguda dar, sense clau de Rumiá. Som anat á Rumiá si'm volían donar clau y no m'han volgut dar clau, sense pell de llop blau. Som anat á n'el llop blau, si'm volía donar pell, y no m'ha volgut dar pell, sense cuixa de vedell. Som anat á n'el vedell si'm volía donar cuixa, y no m'ha volgut dar cuixa, sense llet de vaca ruixa. Som anat á vaca ruixa, si'm volía donar llet, y no m'ha volgut dar llet, sense herba de Guret. Som anat á Guret, si'm volían donar herba, no m'han volgut dar herba, sense que'ls hi dongués pluja. Som anat als núvols si'm volían donar pluja; no m'han volgut dar pluja, sense que'ls hi dongués vent. Som anat á las áligas blancas, si'm volían donar vent, y no m'han volgut dar vent sense que'ls hi dongués poll. Som anat á Roca Roja si'm volían donar poll; no m'han volgut dar poll, sense que'ls hi dongués mill. Som destacat el sach y els hi dono mill, Roca Roja'm dona poll; dono poll á las áligas blancas; las áligas blancas'm donan vent; dono vent als núvols; els núvols'm donan pluja; dono pluja á Guret; Guret'm dona herba; dono herba á una vaca ruixa; la vaca ruixa'm dona llet; dono llet á n'el vedell; el vedell'm dona cuixa; dono cuixa á n'el llop blau; el llop blau'm dona pell; dono pell á Rumiá; Rumiá'm dona clau; dono clau á la gosseta y j'm'ha tornat la pistoletal»

MARIA FREIXA

FULLS D'UN DIETARI

...recordaré la diada aquella en que va robarme la mort totes mes falagueres esperances, y ab ellas la alegría del meu cor: qu'era morir juntament ab aquell sér que'l feya giatir ab ses paraules que vibraren en

mí com armoníes celestials. D'aleshores ja may sa vaporosa imatge s'allunya de mí...

Era un capvespre. Donava el sol son bes darrer á les flors, qu'enamorades y anyorívoles d'ell, li enviavan sos delicats y puríssims perfums. Tot respirava tristor... s'allergassava l'ombra dels arbres y dels margens; una boyra freda y humida gotejava impalpables llàgrimes; y els grills, ab son pausat y monóton cant, psalmejavan l'«adeu» del astre rey.

Nosaltres dos tornavam al casal ahont ella vivia. De sopte va mirarme, y'm digué, fent un esforç pera animar sa carona ab una ardenta mirada; esforç que desmentiren dues llàgrimes, que rodolant per ses begudes galtes com perles:

—¿M'estimas?...

—Bé sabs que sols per tú mon cor glateix; per tú, solsament, es que jo visch; y que te vas, ben tevas y totes son les aspiracions de mon pervindre.

Va animar, aleshores, sa cara compungida y contreta pel sufriment una suau y delicada contracció del desponcellament d'un celestial sonriure; pero un violent atach de tos, d'aquella tos qu'arribava al fons de mon ánima, va g'assar la paraula en sos llabris...

Apoyá son hermós capet aprop del meu; y aixís caminarem pausadament fins la recolsada del camí, desde ahont es veyia la esglesia del poble.

Al arribar allí, no pogué més. Va asséure's demanant que jo també ho fés al seu devorara...

—Jo'm moro... no puch per mes llarch temps amagarte'l meu dolor.

Moro, sí; pero no per aixó deixaré d'estimarte... Es tan gran, tan pur y tan sant lo meu amor, qu'es del cel... Per aixó allí me'n vaig; pera continuar estimante per sempre més mon esperit, sens qu'es marceixi la estimació qu'are't consagro... Recorda sempre, á qui tant t'ha estimat, y que la única alegría qu'ha enjoyat sa vida ha sigut l'ésser compresa per un altre cor de sentiments...

Va interromprela, un altre volta la tos seca y tonda, seguida y neguitosa. Per entremitj de sos llabris corolá un glop de sanch; y ella atantsantse més y més á mí,

com fixant embadalida en mos ulls sa trista y anguniosa mirada, extrenyent las mevas mans ab las convulses sevas, qu'eran fredas, d'una fredor que va glasarme l'ànima: anà tancant solemniament sos blaus ulls, els de blavor de cel; privantme d'aquell dolç mirar que tantes de vegades havia revifat lo meu cor esllanguit pels sofriments...

Entreobri la boca pera dirme «Adeul»; però li'n privà un altre glop de sanch, que deixà entremetj dels dos una taca negrosa, com á senyal de la ferida que en aquell lloch va rebre'l meu cor...

Lo cloquer del poble deixà sentir en aquell instant la veu trista de sa campana, ab lo toch del «Angelus»

M'agenollí als peus de l'aymada; y tot volent barbotejar una oració, se'm nuava... y vaig caure esvanit.

Al retornar en mí, sortia'l sol. Vaig veure aprop nostre la quitxalla del poble y'l rector y'ls pagesos que'ns enrotllavan. Varem preguntarme com havia sigut la mort de la orfaneta. Las intimitats mes fondes, les tinch consagrades y recloses per lo sagrari del meu recort.

A una veu del rector quatre homens van endursen aquell verginal cos vers lo cementiri.

Y á mí, la Fatalitat, se'm va dur camí avall del dolor; que s'escau en un abím sens fons, ahont hi enterran els cors que, com el meu, sent ben morts... sembla que viuen...

JOSEPH PALAU DE RIQUER.

DIVAGACIONS DE

L'AUGUST D'ALSINA

SORTIAM del teatre. La obra representada ens havia aplanat. Era un *arreglo* de Jorge Ohet. Primerament habíam probat de riure: après, una tristesa lenta ens invadí: els terribles episodis d'aquell drama agafat pels cabells interessaren á la gent. Ens en anarem abatuts al palco de la xamosa Martineta. Era célebre per sa gracia, la Martineta. La conversació llisca frívola. A l'últim ens en anarem. Els carrers s'oviran negres al nostre pas. Ens engolían. Trovabam una plassa. Més carrers. Unas escalas. La ampla y silenciosa plassa de la Seu. El campanar gòtic es retallaba en l'atzur entelat. Una «gàrgola quimérica» ganyotejava en la ubaga. Xisclá una óliva. El xisclet sinistre va perdre en l'espai. Xisclá una altre óliva. Es senti la épica remor d'un tren creuhant la plana en la nit callada.

Mon amich, l'August d'Alzina, parlá: parlá am gestos, parlá amb el blau de sos ulls. Jo li havia expressat mon optimisme enfront del moviment social que s'iniciava en el nostre poble. Arreu es percebia la remor intensa d'una gran gestació. Hi havia aquest incomparable altruisme d'escampar la cultura. Es pensaba: es més es deya bellament lo qu'es pensaba. Una nova claror difusa á les ànimas que tremolosas pressentian ja enllá, enllá, horitzons blanchs.

Y mon amich, en gestos y amb esguarts, més qu'am paraulas, digué:

—Jo també'm sento ple d'energias, y com que no puch romandre amb indiferencia al desvetllament del nostre poble, lluyto y treball; pero, en el fons, aquesta lluyta, aquest treball, tenen per única finalitat fer de la meva vida una obra, *ben meva, tota meva*, amb observacions de terra y llum de dalt: lluny, sobre tot, del fangar en que'ls demés es revolcan. Jo tinch una enveja immensa; jo, en realitat, soch un soperb, un orgullós.

—N'era avants de llegir al sublim revelador Nietzsche. Sempre m'he sentit abrandat de revolta devant la humilitat.—Treva-

llo pera distingirme dels altres, perquè llur vida ombrívola y fangosa no repugna, jo vull ferme un bell castell rosa, mars blavas que cantin, entre solituts pensívolas, sota llums de gloria.—La nostra gent te ideals migrats: desitja'l bon menjar, petites satisfaccions d'honor, poguer donar la *deguda* expansió á la sensualitat, parlar en el café de política.—Ay, tot aixó á mi'm fa tristesa! Surto del combat am l'anhel de tenir una cel·la apartada de tothom, hont meditar las veritats y els misteris, pera devallar després al mon, amb una nova llum, superiorisat tot mon esser.—La gent es superficial. Es vulgar. Es monótona. No te la grandesa de les masses imposantas qu'omplen els horitzons. No comprén lo trágich de la Vida. No ha sentit els batechs del cor inmens de la Inmortalitat que ressonan en tot l'Univers. Es esquifida.

Passa indiferenta devant d'un bell cuadro. S'ensopeix sentint á Beethoven (y, lo qu'es pitjor, no ho diu que s'ensopeix). En el teatre y en el llibre, la grolleria y la baixesa son el séu aliment. Es, en una paraula, la *burgèsia*. No farà coses d'importancia. No reivindicará pas els drets que com á colectivitat li pertocan. No es heróica. La mort la espanta, y no la espanta riure morint. Es cobarda.

Els que no tenim altre anhel qu'el de constituir un poble fort, bell, seré, am poixansa de pensament, am poixansa industrial, am poixansa d'ensomnis, ¿có'm no'ns hi hem de trovar malament entre la nostre gent? Aixó, encare que participém—es inevitable y es llógich—dels seus defectes. Perque'n participém es que tenim el gran valor d'allunyarnos d'ella, y moltes vegadas, adhuch atansantnoshi, es que'ns en volém allunyar. Aixís son molts apostolats. Pero l'home verdaderament aristocràtic d'intellecte, per més demòcrata que sigui, no's confón may am la gentada uniforme y simple.

Jo crech—acabà l'August d'Alzina, donant amplaria á ses paraules—jo crech am les individualitats isoladas. Y crech qu'are més que may ens calen els aristòcratas d'esperit, devant de la formidable y pesanta embranzida que pren la vulgaritat... Si;

amich, siguè'mne de demòcratas; pero pera *aristocratisar* á la gent, á la eterna pleupleu de brusa, ó d'americana ó de frach...»

Las òlivas continuaren xisclant sinistrament. Las gàrgolas, en les tenebras tenien aparensas d'una rua misteriosa y horrible. Un silenci de llum s'extenia per les pregonesas del cel.

Silenciosos, l'August d'Alzina y jo devallarem la magestuosa gralonada de la Seu.

CARLES RAHOLA

NOTAS DE VIATJE

ENTERRO DE LA VELLA

La meua entrada al poble no'm fou per res falagadora, al baixar de la diligencia lo primer que's presentá al enfront després de veure durant sis horas de camí las gegantescas montanyas copadas de blancor d'aquell blanch que parla de fret dintre'ls ossos: el poble qu'estaba format per un sol carrer de casas totes de igual grandaria y totes blanques de fora, de dintre moltes d'ellas ja no podían ser més negras.

El carré desert, ahont es la gent?

Segueixo avall, camí avall, vora la font veig una dona xerroteijant ab un baillet. ¿Qué hi ha allí? senyalo una casa que la gent s'apilotava al portal.

—¿No ho sap? va contestarme aquella dona.

—No!

Donchs, s'es morta l'avia, la centenaria, si tot el poble, totom ho sap...

—Com no soch del poble...

—Gent de ciutat... feu la vella de veu en baix y com sapiguentli mal que no la conegués, afeginthi: Si voleu venir anirém á enterro... l'arcalde, el secretari, el senyor metje, totom hi anirá, fins jo, que tinch una filla malalta ja fa tres setmanas: veniu al enterro...

—Aném, donchs. Y ¿quí cuydará de vostra filla?

Avants d'una hora estarém de volta; ¡no tinguéu por que's moguil!

—Y si vos necessita?

—Vos dich que avants d'una hora serém aquí.

Carré avall, la bona dona enxerrayrada'm contava la vida y miracles de la vella centenaria, més jo no l'escoltava de bon grat, tenia recansa per aquella criatura que m'havia dit estava malalta y tota sola... Arribarem al lloch ahont tot el poble reunit estava al enfront de casa la vella, no hi havia cap cara trista, ni es sentia cap paraula de plany ni compassió per la morta, sols els uns deyan, «ja era vella» «jo hi pogués arribar» repetían uns altres. Feya un fret sech, glaçat, el toch de campanas es sentia perdudament, al campaner se l'hi havian refredat dat las mans!

Un toch de campanas que imposava silenci... campaneix extrany per senyalar la mort de la vella...

—Als moments arrivá'l rectó embolicat ab un tapaboques, l'escolá de sotana curta que tiraba mes verda que á negra, roquet mes negre que la sotana, carregant la Creu, es collocaren enfront la porta...

El rector cantá a mitja veu unas absoltas mentres l'escolá responia ensonyat encare. Cuatre vells casi tan vells com la morta sortiren ab la llarga caixa de fusta blanca, una creu vermella al demunt...

Tothom xerrava... també's sentia alguna que altre rialleta; de cert que tal enterro era un aconeteixement.

M'allunyo, deixant la comitiva camí del hostal carré amunt, quant me recordo de la malalta abandonada ab tanta tranquil·litat, y á mida que vaig caminant vaig buscant el finestral que'm parli d'una malalta... totas iguals las casas, endevades buscarla y ¿cóm endevinarla?... molt aviat fou resolt, mes prompte fou fet que vist, al meu pas al aprop sento obrir una finestra.

Me semblá un somni: va llessarse al carré, una noya d'uns tretze anys, casi núa, despenada...

Era la filla de la meua companya d'enterro, que desvariejant, abandonada, cercá la mort.

Al tornar d'enterro, ja morta la trobaren. May potser pensá la seva mare que essent jove la seva filla pogués morir...!

JOAN BTA. PAGÉS.

UNES COPES

«Porta'm la gran copa; que jo bega sense respirar!...»
(Anacreón.)

I

UNA COPA D'AYGUA FRESCA

La naixensa borbollosa de les deus remorejants queya penyalars avall en ondulacions sonores; y en el raig esvalotat de les aigues temptadores rabejava una donzella la blancura de ses mans.

Indiscretos sobreixían les onades refrescants qu'esquitxaven son brás núu y ses galtes amadores; [res;

joh la plácida fontana de caygudes bullidores qui prodiga la carícia de les gotes perlejants!

Les mans verges sostenían una copa tremolosa, reflexant en l'aigua pura el color suau de rosa de sa vida floreixent...

¡Pobre jova qui bevia per calmar l'amor ardent tot guaytant el rosa pàlit de sos dits en l'aygua la rialla del amor li pujá fins á la caral [clara,

II

UNA COPA DE «XAMPAGNE»

L'ampla copa de «xampagne» sorollosa y espumosa; [manta
s'ha aixecat ensoperbida com la reyna del convit entre boyres oloroses qui s'exhalan del rostit.

L'ampla copa de «xampagne» es carícia temptadora; [dora;
á la vista es alegría y en els llavis es dolor, dintre'l pit es una espurna y una flama dintre'l [cor.

L'ampla copa de «xampagne» es fervent y esbojarrada;
dú rialles á la boca qui la beu per primer cop, deixa cántichs en la gorja que n'apura l'últim [glop.

JOSEPH PARADEDA Y SALA, PBRE.

CRÒNICA D'ART

UN DRAMA NOU

El nostre gran dramaturg ha entregat a l'empresa del Romea una obra dramàtica en tres actes, titulada *L'Eloy*. L'acció passa als nostres temps, y 'ls personatges pertanyen a la classe obrera. Esperém ab anhel el nou drama d'en Angel Guimerà.

TEATRES

PRINCIPAL.—Y donchs, no has anat als *thes* del Principal?

—Per ventura podia aprofitarne quelcom per la nostra crònica?... però no 't creguis, ja'n tinch bonas impresions. Figúrat que l'abono es portat y escullit per el *niño* Oriol Martorell, y per l'egreji autor de *Maria*, en Joseph M.ª Nadal. Es obligatori la livita y'l barret de copa, no se si sabates de xarol, per suposat que sí. El Sr. Graner també lluhia empolaynat l'uniforme antiartistich. Las senyoretas y respectables mamás, de gran luxo...

—Y aixó es tot...?

—Y donchs, que? No 't creus tu que fou un aconeteixement per el nostre teatre....? Ja 't dich jo, que feya voras ab els *lunes* del Romea. No 't cregis, els van fer *Las preciosas ridiculas*.

—Traducció?

—Y donchs? T' hauria agradat...

—Sobretot ab els *Preciosos ridiculs*.

—Per mi el titol es un indirecta...

—Y lo del thé també... The, pren y calla...

—Vols dir...

—Negoci rodó...

—Me creya que no mes farien art...

—Aixó sempre, art y... M'en faig creus.

—Y la concurrencia?

—Selecte de lo selecte. Aquella que acudeix al Liceu al mitj segon acte, saps?... perquè si no ho sabias, els *Thes* del Principal, acaban ab una mica de ball ..

—Vaja, casi no ho crech, en el Teatre de Sta. Creu, sembla alló d'aquellas torretas cursis... Ja hi farem algun casament...

—Cal... el que faran alguna americana

retallant alguna levita. Ah! si no ho sabias, molta concurrencia parlant esquerdat...

—*Ahora lo comprendo todo...*

—Felicitem al Sr. Graner...

Felicitemlo.

Espectacles y traduccions Graner.

ROMEA.—Com sempre, la botigueta del carré del Hospital com sempre. Ens ha donat *La Mestra*, traducció d'un tal Sr. Ensenyat, ens alegrém, y sobretot felicitem a l'empresa perquè també arrela ab aixó de las traduccions.

El monólech *Teresa* crech que l'autor ha lograt un éxit, pero un éxit que ha d'ensenyarli un altre camí en el desantrotllo dramàtic. Fa algun temps que va de puja el género macabre. El Sr. Rahola te grans condicions y creyem las aprofitará en una altre obra. El Sr. Barbosa interpretará ab bastanta justesa, l'protagonista.

Per el *lunes clásicos* ens anuncian un estreno d'un jove escriptor de la *distinguida sociedad*. Veurem que será.

Per el dimecres estreno de una obra d'en Rusinyol, anomenada «La bona gent» no sabem si traduhida del castellá, ó el castellá ho es del catalá, y tú, amable llegidor, t'estrenyarás del xisto?... donchs no t'estranysis, lés que quant l'estrenaren a Madrid, un *hidalgo* de la prensa, un estupit, va dir que habia guanyat ab la traducció... ¿comprends?... Segurament no habia sentit dir may lo que deya aquell eminent escriptor respecte a las traduccions... Segurament qu'el Sr. Ensenyat tampoch ho sab.

P. ROMEU

LLIBRE NOU

NUVOLS EN CREU

Quadro d'en Surinyach y Senties. Encertat, nota justa de la realitat. Son ánimas que lluytan, y las emvolcalla'l silenci y la quietut. L'amor que passá per esdevindre un amor de caritat. L'amor que esclatará'l cor d'una dona recullint las desferras d'aquell amor, la dona que viu per l'art y clava'ls ulls al home qu'enganya ab els fals amors a l'ignocenta criatura. «Nuvo's en creu», apreciable llegidor, compra'l y veurás com t'agradará.

«Nuvo's en creu» no'ls veji representar,

mes me sembla que no fa l'afecte que produeix al llegir-lo.—Y. B.

PRESENTALLES

Un llibre d'en Manau y Avellanet. Es bonich. Plau, llegir obras de joves que comensan. Els joves d'avuy son els homens de demà. Avant, per aquí es comensa. Sobretot no enmirallarse ab els que son igual que un mateix. Lluny, ben lluny la mirada...—P. Q.

En J. Oliva y Brigmand, está acabant d'imprimir un llibre, titulat «Jovenesa». Ja'n parlarem.

En Joseph Carner ha publicat un nou llibre «Els fruyts saborosos». Ja'n parlarem de l'obra del nostre company.

DE PINTURA

Saló Parés

Aquesta quinzena, s'ha vist el Saló Parés molt concorregut del públich barceloní, pera visitar primerament la exposició dels Berga, y are darrerament per admirar las obras d'en Félix Mestres.

En Berga y Boix ha tingut exposats un bon nombre de paisatjes molt ben fets, tots ells molt veritat y d'un estudi esmerat. En Berga y Boada alguns dibuixos y apunts.

En Recoder hi tenia una colecció de dibuixos al pastel, algun d'ells molt acceptable.

A la vegada que aquestas obras, hi havían exposats uns dibuixos y notas de color dels eximis artistes Fortuny y Rosales.

**

El Sr. Mestres s'ha lluhit verdaderament, en las obras exposadas en lo Saló Parés. Es lo que s'en pot dir un treball magistral.

Dita exposició, es tota ella de retratos al oli y al pastel, y si be es veritat que el retrato es un género que en sí no té recursos, y es molt facil en ell fershi pesat, el Sr. Mestres ha vensut totas las dificultats que porta dit género en sí, y ens ha presentat una colecció de cuadros d'una factura elegant y ferma, d'una vida y moviment veritat, y d'un colorit simpátich y ben armonisat.

Tant els retratos al oli com els fets al pastel, son executats ab la mateixa mestria, ab tot y ser tant diferents els procediments.

Unim nostras felicitacions á las moltas, que sabém ha rebut dit senyor.

Exposició Galwe

En el luxós establiment que han instalat en el carrer de Sta. Ana els Srs. Esteva, Figueras y Sucs. de Hoyos, hem tingut el gust de veure exposadas las obras del Sr. Galwey.

No en vá havem dit altres vegadas que el señor Galwey era un enamorat de la Naturalesa. Verdaderament de cap altre manera es comprendria el sentiment que tenen los seus paisatjes.

No ens entretindrem á estudiar els cuadros exposats; sols dirém que tots son executats ab tanta energia en el dibuix com en el colorit, y que en conjunt es una exposició molt notable y digna per tots conceptes de ser visitada dels artistes y aficionados á la Pintura.

**

Al Saló Rovira, hi ha hagut exposat sucesivamet, al aparador, un cuadro al oli d'en Baixeras; y un altre d'en G. Puig y Roda, molt ben pintat.

A. M.

Tip. LA CATALANA, Balmes 71

PROXIMAMENT

ES POSARÁ

Á LA VENTA

SUCURSAL: MAJOR, 13. GRACIA

Objectes artístichs propis pera regalos de concursos, certamens, adorno d' habitacions, etz. Reproduccio de plats, terres-cuyts, figuras, etz., etz., de las obras artístichas dels grans museus. Ceramicas, porcellanas, jerros, vidres, ferros forjats y tota classe d' objectes decoratius.

SUCURSAL: Major, 13. Gracia

ESTRANGERS

PREUS DE FABRICA

— BARCELONA —

Provehidores de la casa real

Rambla de Canaletas, núm. 1 - BARCELONA

MONOPOLI ESCLUSIVI DEL INMILLORABLE

DE L' IMPORTANTÍSIMA CASA SCHERING, DE BERLÍN

Höcheimer.

SUCURSAL- LABORATORI EN MONTSERRAT